

O človeški duši.

(Spisal Conf. Albert.)

Hram delfiškega Apolona kinčale so besede: „Nosce te ipsum“ — „spoznavaj samega sebe!“ Odsihmal vtopilo se je preko tisoč let v časno morje, i človeštvo se med tem ni samo za toliko postaralo, marveč napredovalo je tudi v znanostih i učenostih ter povzdignilo se na višjo stopnjo omike. Marsikaj vidimo dandanes, o čem se tedanjim našim prednamcem še sanjalo ni. V pojasnenje omenjamo tu samo železnice i dalnopolisov. A prekrasna ona izreka v teku časov svoje moči i važnosti vendar ni zgubila, zmerom je še za nas neprecenljive vrednosti, vzlasti dandanes, ko materijalizem s otrovnim svojim žalom človeški rod omamljuje. Da, današnje dni je pač pravega samosebnega spoznanjatreba, ako hočemo se mnogoverstnih škod i gotove pogibelji oteti. Starodavni Gerki imenovali so človeka „mikrokosmos“ (mali svet), i ker zadržuje v sebi dvojno naravo, telesno i dušno, v istini priklada se mu ono ime. —

Učenosti, ktere razgrinjajo skrivnosti tega „mikrokosma“ so gledé tela: anatomija i fiziologija. Perva uči nas spoznavati sestavo našega tela in njegovih posamesnih delov, druga pak razločuje nam njihovo naravno upotrebovanje i upravo živjenja. — K spoznanju duše njenih moči i sil pa vodi psihologija. Ker je duša plemeniteji del človeka, vsakdo razvidi, kako visokega pomenja je zadnja učenost za nas. — V tej učenosti, rekel bi, bili so Gerki med prvimi omelimi brodarji na ogromnem morju človeškega mišljenja, najbolj srečni, osobito verli Sokrat i divni Platon. —

V sledečem hočemo ob kratkem premišljevat našo dušo. Govorili bomo najpervo o zmožnostih človeške duše z obzirom na njeno združenje s telesom.

1. Zmožnosti človeške duše.

Človek je iz dveh čisto različnih delov, iz telesa i duše; le te dvoje v svoje zvezi stori človeka i le v zvezi ima lastni i pravi svoj pomen, kajti teló brez duše ni več telo, nego truplo; i duša brez telesa ni več duša, nego duh. — Ker je človek gledé telesa živalske naravi, iméti more tudi lastnosti, ktere nahajamo pri živalskih bitjih. — Kar za naš namen iz kroga živalske narave vzeti mislimo, so čuti ali čutljivost.

Vsemogočni i previdni stvarnik vesolnega sveta obdaril nas je s sredstvi, s kterih pripomočjo k zavesti samega sebe i vnanih reči priditi moremo; ta sredstva so naši čuti, ktere skupno čutljivost ali občutljivost imenujemo. — Ta deli se s vnvanjo i natranjo. —

Vnanji služi pet telesnih nagonov, ti so: oči, učesa, nos, ustno nebo (za Gaumen ni mi pravo slovensko ime znano) i dotik.

(Prih. dalje.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skušiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj posebnosti, in postavljaš hkrati nam sebi stalni spominke po prislovcu latinški: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Potujmo, dragi mi gg. sobratje, v duhu od Gradeca naprej proti Dunaju! Zapustivši kolodvor se nam pod sterma pečino, na katere verhuncu žalostno medlijo razvaline starega Gösting-skega gráda, odpre se precej obširna in romantična dolina, skozi katero nas pelje naš daljni pot. Ako je gorovje do Gradeca kazalo le bolj nizke in obrašene hribe, vidimo naprej višje goré, ter med zelenjavami njihovih verhuncev marsikako sterma skalnato pečino. Vendar pa se vozimo, vedno v bližavi reke Mure, skozi in skozi podovolj prijetnih in obljudenih krajih, o katerih bi sicer marskej povesti vedel, kar pa vendar ni pravi moj namen, kakor je razvidno tudi iz naslova tega spisa. Osmo postaja za Gradecem je Bruk ob Muri. Tukaj se stekata reka Mura, ki priteče od stranske zapadne doline, in reka Murica, ki priteka od severja. Tudi železnica se loči tú na dvoje. En tir gre za Muro proti Ljubnem (Leoben), in je do tam lastnina južne železnice; naprej pa prekérsti svoje imé kot cesarevič Rudolfova železnica, in se razcepi zopet na dva oddelka, zmed katerih gre levi na Koroško, desni pa proti zgornji Avstriji. Popotniki proti Dunaju pa nadaljujejo svojo vožnjo po glavni črti južne železnice, in sicer od mičnega Bruk-a naprej po prijetni murični dolini (Mürzthal), od kjer dohaja v naše kraje dobro čislana goveja živina murico-dolskega plemena. Človek, po teh krajih vozivši se, ne more tožiti o dolgem času, ker skozi in skozi vidi kaj mikavnega; nočem ga torej motiti pri tem ogledovanju; le od postaje Kapfenberg naprej pokažem mu v duhu k levi stransko dolino, skoz katero dérží cesta na Affenc, čez jezerski verh (Seeberg), ter mimo znamenitega planinskega posestva „Brandhof“ rajnega nadvojvoda Jovana in še bolj znamenitih Marije celjskih plavžev (Gusswerk Maria Zell) do dalječ slovečega romarskega kraja Marija Celje. Kdor ima čas, voljo in količkaj vredjene „finance“, naj si pogleda mimo grede ravnokar imenovane kraje. Zagotovljen naj bo, da se ne bo kesal. Ta stranska pot pa ima še to dobro, da pelje od Marije Celja